

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

Факультет історії і міжнародних відносин

**Кафедра культури, методики навчання історії та
спеціальних історичних дисциплін**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
проф. Коломієць А. М.**

**ПІДСУМКОВИЙ ЗВІТ
ПРО ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ТЕМИ
КАФЕДРИ КУЛЬТУРИ, МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА
СПЕЦІАЛЬНИХ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

**ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЗА РАДЯНСЬКОГО ЧАСУ**

(державний реєстраційний номер: 0123U103040)

**Науковий керівник НДТ
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри**

О.А. Коляструк

Вінниця 2025

ВИКОНАВЦІ:

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Коляструк О.А

Виконавці: Кароєва Т. Р., доктор історичних наук, професор;

Войнаровський А.В., кандидат історичних наук, доцент;

Гребеньова В.О., кандидат історичних наук, доцент;

Жмуд Н.В., кандидат історичних наук, доцент;

Косаківський В.А., кандидат історичних наук;

Мельничук Т.А., кандидат історичних наук, доцент.

РЕФЕРАТ

Ключові слова: *радянська повсякденність, радянський політичний режим, радянська пропаганда, українське суспільство, соціальна політика, соціальні практики, громадські настрої, умови життя, виживання, опірність, ідентичність.*

Об'єктом дослідження є українське суспільство в умовах радянської державності від встановлення більшовицької влади до краху СРСР (1921-1991)

Предмет дослідження – повсякденне життя українського суспільства на різних історичних етапах.

Метою науково-дослідної роботи кафедри було дослідження радянського минулого через оптику повсякдення як історико-антропологічний фокус соціокультурного аналізу з позицій сучасності із залученням нових концептуальних підходів вітчизняної та зарубіжної гуманітаристики, відмінних від радянської, пострадянської та російської історіографії.

Методи дослідження: історико-антропологічний, соціокультурний, епістемологічного конструктивізму¹, історіографічний та джерелознавчий аналіз, міждисциплінарний синтез, наративний, проблемно-хронологічний, історико-ситуаційний.

Основні завдання полягали в:

- збиранні усноісторичних свідчень про радянське повсякдення від людей старшого віку, опрацюванні цієї інформації, її верифікації з іншими документальними джерелами; з'ясуванні організаційно-адміністративної структури художньої промислової кооперації Вінниччини;
- опануванні новітніх дослідницьких концептів, вироблених вітчизняними і зарубіжними гуманітаріями, для критичного осмислення радянського минулого;
- подоланні нормативів радянського і пострадянського історіописання про життя в радянський час; дистанціюванні від російських концептів радянської історії як імперськи-колоніальних за своєю суттю;
- виробленні практичних рекомендацій для реалізації програм декомунізації, дерадянзації, деколонізації в освіті, публічній сфері, меморіально-комеморативних практиках, у комунікації з органами місцевого самоврядування;
- наданні здобувачам освіти та зацікавленим особам інформації про радянське повсякдення;
- підготовці наукових публікацій та навчально-методичних матеріалів;

¹ Епістемологічний конструктивізм — це теорія пізнання, яка стверджує, що **знання не є пасивним відображенням об'єктивної реальності**, а активно створюється (конструюється) пізнавальним суб'єктом (людиною) на основі сенсорного досвіду та внутрішніх когнітивних процесів. Головна ідея полягає в тому, що наш мозок "конструює" світ, а не "відкриває" його, а функція знання — адаптація до цього сконструйованого досвіду, а не пошук "істинної" онтологічної реальності. **Знання не знаходять, їх будують.**

Так, в соціології П. Бергером (P.L. Berger) і Т. Лукманом (T. Luckmann) розвинута теорія соціального конструювання дійсності, яка виходить з того, що люди конструюють соціальні феномени в процесі повсякденного життя та на рівні взаємовідносин, потім ці феномени інституалізуються і закріплюються традицією.

- організації та проведенні відкритих теоретичних та практичних заходів для широкої публіки;
- організації та проведенні Всеукраїнського науково-теоретичного семінару з циклу «Повсякдення: візії та смисли»;
- апробації результатів дослідження на наукових конференціях в Україні та за кордоном;
- впровадженні результатів дослідження у навчальний процес факультету історії та міжнародних відносин у вигляді навчально-методичних посібників, методичних розробок, навчальних програм;
- впровадженні результатів дослідження під час забезпечення навчальних дисциплін «Історія України радянського періоду» (бакалаври), «Дидактика і репрезентація у закладах освіти» (магістри), «Теоретико-методологічні основи історії повсякденності» (аспіранти) та ін. ;
- виробленні у здобувачів уміння використовувати результати досліджень у навчальних і культурно-виховних заходах під час практик;
- використанні нових знань про радянське повсякдення для проведення освітньо-виховних заходів на факультеті та в університеті;
- наданні консультацій органам державної та місцевої (обласної, міської) влади й управління, культурно-просвітницьким закладам, ЗМІ, громадським організаціям тощо.

У результаті виконання наукової теми за звітний період викладачами кафедри:

підготовлено 3 спеціальні тематичні монографії [1-3] (17,5 д.а.+ 21,2 д.а. + 10,5 д.а.= 49,2 д.а.); в 11 інших монографіях надруковані тексти членів кафедри з радянської повсякденності [4-14]; 1 навчальний посібник для вчителів [93] (Коляструк О.А. у спіавтор. 3,5 друк. арк.); 3 посібники для здобувачів [94-96]; 14 статей у категорії А (WOS, Scopus) [15-28]; 26 статей у категорії В [29-54]; 10 статей у збірнику краєзнавчих конференцій [55-64]; 28 статей у інших фахових виданнях [65-92].

зроблено доповідей Коляструк О.А - 11 на міжнародних, 10 на всеукраїнських конференціях; членами кафедри 17 - на Всеукраїнських науково-теоретичних семінарах «Повсякдення: візії та смисли», на них з повідомленнями виступили 9 здобувачів (магістрів і аспірантів) [додат. Б];

для вчителів проведено 3 тематичних методичних об'єднань, 1 спеціальну програму підвищення кваліфікації вчителів, 1 програму для уповноважених з охорони культурної спадщини, надано консультацію вчителям методистам для розробки уроків старших класів

проведено 6 тематичних польових практик зі студентами 1-го курсу, які навчаються за освітньої програмою Середня освіта. Історія та громадянська освіта;

- оновлено навчальні програми з дисциплін, що стосуються радянської історії України, методики навчання історії, вибіркових дисциплін, в яких розглядаються соціальні проблеми радянської історії,.

Окрім того, викладачі-виконавці упродовж звітного періоду: керували курсовими і магістерськими роботами, консультували написання здобувачами вищої освіти статей до наукових збірників, розробляли та удосконалювали тексти лекцій із закріплених за ними навчальних дисциплін; консультували

органи державної та місцевої (обласної, міської) влади й управління, культурно-просвітницькі заклади, ЗМІ, громадські організації; активно популяризували результати дослідження на регіональному телебаченні (понад 20 ефірів), радіомовленні (6 ефірів), публічних заходах (понад 60 виступів); брали участь в організації тематичних музейних виставок (2 виставки).

Наукова новизна полягає, по-перше, у виробленні принципово нових підходів до розуміння радянського повсякдення на засадах антропоцентричного та соціокультурного підходів, радикально відмінних від радянської, пострадянської та російської історіографії; по-друге, у впровадженні до наукового дискурсу україно-орієнтованої моделі радянського повсякдення; по-третє, у простеженні присутності радянських маркерів і проявів в суспільній культурі та інституціональних структурах; по-четверте, у виробленні рекомендацій для подолання амбівалентності самоідентифікації українського суспільства і відновленні ним національної самосвідомості; по-п'яте, у запровадженні в меморіальну культуру українського наративу про радянське. Уперше узагальнено досвід локальних науково-теоретичних студій з радянського повсякдення (2015-2025), в яких задіяні провідні вітчизняні фахівці з соціальної історії (історики, етнологи, культурологи, соціологи, політологи, філологи, мистецтвознавці, архітектори тощо).

Виконання науково-дослідної теми кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін «Повсякденне життя українського суспільства за радянського часу» сприятиме:

- поєднанню теоретичних знань з практичною діяльністю;
- поглибленню знань здобувачів вищої освіти з методики навчання історії України, українознавства та проведення виховної роботи, завдяки застосуванню різноманітних форм і методів використання знань з дослідженої проблеми у навчальному та виховному процесі;
- вихованню студентів як громадян України, патріотів і гармонійно розвинених особистостей.
- закріпленню знань студентів з історії та культури України ХХ ст. на конкретному фактографічному матеріалі, що збагачує професійні знання майбутніх вчителів історії та громадянської освіти;
- виробленню уміння інтегрального застосування різноманітних дисциплін в організації досліджень з соціальних, культурних і політичних питань радянського повсякдення.

ЗМІСТ

Вступ
Анотований звіт теми
Висновки
Додатки

Вступ

У сучасній вітчизняній гуманітаристиці проблематиці повсякденності присвячено чимало уваги, запит на опрацювання її потенціалу вмотивований передусім антропоцентричним підходом, що набув домінантної чинності з останньої кінця ХХ ст., а в умовах російської агресії ще більше посилюється. Загострена цікавість до повсякденності сьогодні – ознака зміни парадигм, зламу, що супроводжується критикою глобальних пояснювальних схем, глобальних соціальних і культурних проєктів, прагненням до пошуку нових засад науки, спротив проти репресивності класичної науки, класичних соціальних інститутів, підвищеною цікавістю до соціо-культурної складової історії.

Завдяки розгалуженій мережі присутніх і апробованих у повсякденності смислів вона поєднує в одне ціле різні прояви життєдіяльності людини: приватне життя з публічним, утилітарно-прагматичні дії з ідейними і морально-етичними виборами, побутові аспекти життя з трудовою діяльністю, групові й вікові інтереси з загальносуспільними, локальні події вписує у загальнодержавні, буденні настрої трансформує у ментальні характеристики тощо. Таким чином, можна вважати повсякденність домінуючою сферою, яка має інтегративні можливості і повноваження.

Проблематика радянської повсякденності набула предметної актуальності на історичному факультеті від початку ХХІ ст. Соціально-історичні характеристики суспільного буття постійно знаходилися у полі інтересів викладачів під час вивчення історії України, історії слов'янських народів, всесвітньої історії (відповідного періоду), історії вітчизняної культури, краєзнавства тощо, а також спеціалізованих навчальних дисциплін для магістрів, а потім і аспірантів. Не оминали повсякденного життя й етнологи як у навчально-теоретичних курсах, так і під час архівно-музейної, науково-дослідної етнографічної практик, тематичних усноісторичних студій та польових експедицій. Перші наукові напрацювання викладені у підручниках з історії України для 10-11 класів загальноосвітньої середньої школи і посібниках для студентів, а також в матеріалах історико-краєзнавчих конференцій «Вінниччина: минуле і сьогодення», у меморіальному виданні «Реабілітовані історією. Вінницька область», серіях публікацій «Подільська інтонація», «Структури повсякденності» тощо.

Анотований звіт теми

Мета та предмет роботи. Метою роботи є розгляд та аналіз радянського минулого через історико-антропологічний підхід, вивчення реалій повсякденного життя українського суспільства в радянський і пострадянський час з простеженням змін громадянської ідентичності та трансформації ментальних основ під впливом тектонічних змін у політичній, соціально-економічній та культурній сферах; теоретико-методологічні розробки з історії повсякдення; вироблення практичних рекомендацій щодо аналізу радянського минулого в цілому, формування політики пам'яті та ставлення до культурної спадщини; підготовка навчально-методичних матеріалів; публікації статей у збірниках наукових праць, категорії А і категорії В, краєзнавчих виданнях; упровадження результатів дослідження у навчальний процес ФІМВ у вигляді

навчально-методичних посібників, методичних розробок, тестів різних рівнів тощо.

Реалізація завдань роботи. Наукова робота виконувалась на основі загальнонаукової методології, методології сучасної історичної науки та методології історії у вищому навчальному закладі та методики навчання історії в школі.

Викладачі кафедри працювали над вивченням ключових, малодосліджених чи сфальсифікованих за радянського часу проблем вітчизняної історії, максимально (враховуючи екстраординарні умови) залучаючи здобувачів освіти ВНЗ.

Кафедральна наукова робота була запланована на 2021-2025 рр. по кафедрі історії та культури України (протокол №3 від 04.11.2020 р.); після структурної реорганізації факультету від 31.08.2021 р. наукова проблематика передана колективу кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін, що за складом є вдвоє меншою.

Колектив кафедри розглядає наукову роботу в інтеграції з освітнім процесом, відтак під час навчальних практик і самостійної роботи здобувачі освіти набувають навичок науково-дослідної роботи, які використовують при виконанні курсових, дипломних і кваліфікаційних робіт, написанні статей та при підготовці виступів на конференціях.

Відповідно, кожен викладач кафедри при виконанні своїх наукових планів, по-перше, обов'язково враховує можливості і варіанти дослідницької праці студентів під час польової практики з усно-історичними опитуваннями, вивченням візуального матеріалу; по-друге, сприяє поповненню наукових фондів ННЛІЕСхП (рукописного і речового) оригінальними матеріалами, які придатні для наукових студій.

Пріоритетною проблематикою були питання повсякденного життя подолян в радянський і пострадянський час, вивчення настроїв і оцінок людей стосовно радянського минулого, простеження змін у громадянській ідентифікації вінничан / подолян / простеження змін у меморіальній культурі та комеморативних практиках.

За тривалий час праці в проблематиці радянського повсякдення кафедра виробила єдиний історико-антропологічний підхід до з'ясування минулого в соціокультурному плані.

Водночас, можна говорити про спеціальні сегменти дослідження, що їх акумулюють у своїй діяльності викладачі:

- проф. Колястрок О.А. зосереджена на теоретично-методологічних питаннях радянського повсякдення та виробленні рекомендацій для здобувачів освіти, починаючи зі школярів, включаючи бакалаврів і магістрів і завершуючи аспірантами [];

- проф. Кароєва Т.Р. спеціалізується на соціально-економічних питаннях радянської влади 1920-1930-х рр., зокрема й на міській урбаністиці [];

- доц. Войнаровський А.В. плідно працює над проблематикою екстраординарного повсякдення в умовах Голодомору, Великого терору, Другої світової війни, повоєнного часу [];

- доц. Гребеньова В.О. продовжила вивчення дитячого повсякдення в українському селі [];
- доц. Жмуд Н.В. поглиблено вивчає питання самоідентифікації українського суспільства на останньому етапі радянської влади, з'ясовує сутнісне і змістове наповнення категорій «свій» та «чужий» [];
- доц. Косаківський В.А. віддає перевагу простеженню протистояння радянському режиму на рівні народних традицій і побутової культури [];
- доц. Мельничук Т.А. тяжіє до вивчення досвіду радянських освітніх технологій та їх впливовості на формування громадян [].

За останні роки склалися також дослідницькі тандеми: проф. Коляструк О.А. і проф. Карєва Т.Р. як члени Комісії посилено працюють над відстеженням і подоланням атаків радянської символіки в меморіальній культурі, відповідно до державних програм декомунізації – дерусифікації – деколонізації []; доц. Войнаровський А.В. і доц. Жмуд Н.В. – над розкодуванням радянської візуальної культури (плакатна, журнальна, газетна графіка) [] та релігійного життя []; доц. Косаківський В.А. та доц. Гребеньова В.О. – над увиразненням українськості в побутовій радянській культурі та реконструкції традицій від радянських нашарувань [].

Водночас, така спеціалізація і зосередженість кожного не є гранично локалізованою і відстороненою від інших сторін життєвого світу і проблематики радянського минулого в цілому, між колегами весь час триває комунікація, що виражалася не тільки під час регулярних засідань навчально-методичного семінару кафедри, а й в організації студентської наукової роботи та публічних заходів, які ініціювала або підтримувала кафедра. Серед останніх відзначимо наступні:

- розгорнута діяльність Науково-навчальної лабораторії з історії та етнології Східного Поділля, зокрема її підрозділів: Центр дослідження повсякденності (кер. – Коляструк О.А.); Центр Вінницезнавства (кер. – Карєва Т.Р.); Центр краєзнавства (кер. – Войнаровський А.В.); Центр усноісторичних студій (кер. – Жмуд Н.В.) Центр етнографічних студій (кер. – Косаківський В.А.) та Навчально-методичної лабораторії «Inspiration club» (кер. – Мельничук Т.А.);
- продовження серії Всеукраїнських науково-теоретичних семінарів циклу «Повсякдення: візії та смисли» (2023 – VII: «Травма радянського»; 2024 – VIII: «Культурна спадщина українців: стигми радянського»; 2025 – IX: «Радянська ідентичність: формування – вкорінення – деконструкція»);
- Міжнародна конференція з проблем усної історії, де кафедра є співорганізатором (2022 – VIII: «Усна історія: теорія, практика та перспективи»; 2024 – IX: «Усна історія: пізнавально-документальний потенціал і громадська архівістика»);
- участь в організації та проведенні Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції (2021 – XXXIII; 2022 – XXXIV; 2023 – XXXV; 2024 – XXXVI; 2025 – XXXVII);
- «Школа гідів та амбасадорів Вінниці» (2024 як продовження «Школи вінницького гіда», 2019; кафедра взяла участь в розробці та навчально-практичній реалізації 3-х навчальних модулів: «Амбасадор Вінниці», «Гід. Базовий курс», «Гід. Повний курс»);

- Camino Podolico, або Подільський шлях святого Якова (2021 – 2025), зі спеціальним проєктом «Шлях має тривати»: створення гастрокаatalogу Camino Podolico на основі зібраних оригінальних рецептів і реконструкцій (2023);
- Локальна ідентичність вінничан (поновлення з 2022 р. активних польових студій студентів спільно з ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України по а) реінтеграції ВПО і кримських татар на Вінниччині; б) по подоланню радянського колоніального спадку); проведено 4 сезони польових усноісторичних практик за 6 міні програмами і запитальниками);
- Культурний код Вінниці: у пошуках “вінницькості” (2023, пролонгація в «Стратегії 3.0» Вінницької міської територіальної громади до 2030 р.)
- серія заходів по збереженню культурної спадщини (2025 – обласні курси підвищення кваліфікації уповноважених у справах культурної спадщини ОТГ на базі хабу «NotBox»);
- Художня промислова кооперація на Вінниччині повоєнного періоду (як спецтема кафедри 2022 – 2024 рр.; впровадження результатів спільно з ВОКМ).

Повномасштабний наступ російського агресора 24 лютого 2022 р. унеможливив проведення весною чергового сьомого семінару на тему «Травма радянського». Він був реалізований 14-15 грудня 2023 р. Попри безпосередні загрози бомбардування і обстрілів до онлайн зустрічі приєдналися 82 людей, зі 105 зареєстрованих. У роботі семінару взяли участь А. Добошевська з Кракова (Польща) та Т. Боряк з Вільнюса (Литва). Ключовим виступом першого дня стала теоретико-методологічна доповідь Л. Якубової «Тоталітарна радянська травма», в якій вона виразно обстоювала визнання радянської історії наскрізно травматичною для українського суспільства, водночас, на її думку, саме Голодомор 1932-1933 рр. призвів до остаточного утвердження тоталітаризму в Україні і надалі зумовив принципову деформацію свідомості і підсвідомості українців. Фрагментарно (через вимушені небезпекою перерви) встигла викласти окремі ідеї своїх роздумів А.Киридон «Травма як символічна матриця осмислення радянського в контекстуальній парадигмі». О. Коляструк вдалося системно викласти свій аналіз на вебінарі з учителями за програмою «Нової доби» 19 грудня 2023 р.

На особливу увагу заслуговує джерелознавчий аналіз, здійснений Т. Боряк стосовно наслідків радянської соціальної інженерії та травми Голодомору, який вона найменувала цитатою з усноісторичного інтерв'ю свідка Голодомору: «Боялися балакати: поспробуй щось сказати – німі люди були». Натомість у площині візуальної антропології простежили неусвідомлену небезпеку наслідування чи невідрефлексованого користування меморіальної практики в незалежній Україні (В. Тарасов), з одного боку, а з іншого – дієвості плакатної графіки за радянським лекалом у РФ і на тимчасово окупованих українських територіях (О. Маєвський). Спираючись на усноісторичні джерела і користуючись методикою гендерних досліджень, показали опір і протистояння системній радянській в різних соціальних верствах українського соціуму, зокрема жінок-дисиденток 1960-х рр. (А. Добошевська) та сільських породіль пізньорадянського періоду (О. Боряк).

Персональний внесок виконавців теми

Так, проф. Коляструк О.А. продовжує студіювання теоретичних характеристик радянського повсякдення, зокрема: змісту самої категорії «радянське», технологій формування радянської людини, висвітлення проблеми в історіографії. Проблема визначення категорії «повсякденності» пояснюється зовні очевидними причинами: 1) термінологічно категорія завдячує своїм походженням звичайному буденному вжитку: як похідна від «повсякденне життя», «щоденність» тощо; 2) зрозумілість і зручність послуговування у визначенні банального, самозрозумілого світу людського буття у найелементарніших проявах. Якщо в буденному вживанні це слово було органічно зв'язане зі світом означуваних явищ, самозрозумілих і очевидних, то, перейшовши на наукові терени, воно цю органічність утратило. Водночас таке абстрагування не зберегло за ним зрозумілої очевидності. Звідси – різні його наповнення й тлумачення в наукових текстах; 3) необмеженість предмету сталими рамками завдяки його очевидності і «прозорості» уможливили його інструментальне використання різними науковими дисциплінами без спеціального обумовлення і узгодження; 4) позаінституціональний і неформальний прояв сутності означуваного предмету.

Сучасні воєнні реалії увиразнили не лише вітчизняну інтелектуальну упослідженість («бачити все очима Москви»), а й заангажованість західної «советології», найяскравішим прикладом чого вже на перших місяцях повномасштабної війни став «казус Шейли Фіцпатрик». Проблема роботи з минулим набула ознак соціального виклику, без її розв'язання радянська минувшина даватиметься взнаки травматичним відлунням і в наступних поколіннях, породжуватиме амбівалентність у колективній ідентичності, створюватиме підґрунтя імперсько-колоніальним реноваціям.

Повномасштабна російська агресія 2022 р. остаточно увиразнила «розриви» в ідентифікаційному просторі «радянське – советське». Потреба національної і громадянської ідентифікації українського суспільства знову актуалізувала серед гуманітаріїв звернення до базових термінів «рада» і «совет». Перший – це питомо українське, від традиції представницької влади взагалі («council»), а другий означає специфічну спробу і практику більшовиків інституалізувати «класове представництво» в певних історичних і культурно-цивілізаційних обставинах.

Тема ідентичності стала центральною з точки зору національної безпеки, відтак аналіз соціально-історичного переходу від етапу «радянське – пострадянське» перейшов у стадію «подолання радянського – відновлення національного». Почуття ідентичності дає відповіді на онтологічні питання: «звідки ми, хто ми, куди ми йдемо». Ідентичність опосередковано впливає не лише на утворення смислу історії, а й на осмислені дії у сучасному.

При дослідженні феномену цієї нової соціальності слова «радянський» і «советський» використовувалися вітчизняними авторами як ідентично близькі, почасти синонімічні, нюансовані локально-хронологічним фактором або впливом документально-джерельної стилістики. Втім уже на початку незалежності симптоматичним стало розведення цих термінів при аналізі загальносоюзних і республіканських процесів, оскільки вітчизняні історики втілювали ексклюзивний проєкт написання історії України. «Советським» позначали зокрема державно-владні рішення, що надходили з Кремля на

периферію як керівні. У наукових колах тенденція набула певної сталості, коли у Києві 1997 р. з ініціативи відомого літературознавця, історика культури, професора Гарвардського університету Григорія Грабовича став виходити український інтелектуальний часопис аналітичної есеїстики, публіцистики та рецензій «Критика», в ньому послідовно вживався термін «совецький / советський» стосовно радянського періоду. Так норма англomовної історіографії вести мову про «Советський Союз», транслітеруючи, а не перекладаючи його офіційну назву («Soviet Union» замість «Council Union»), повернулася в Україну і легітимізувалася у вітчизняному інтелектуальному просторі. З іншого боку, так набула закріплення тяглість зарубіжної україністики означувати більшовиків як чужинців – «совіти» / «совети», що було започатковано українською політичною еміграцією.

Працюючи над проблемою травмування радянським доц. **Гребеньова В.О.**, доц. **Жмуд Н.В.**, проф. **Коляструк О.А.**, доц. **Войнаровський А.В.** у спеціальному дослідженні «Соціокультурна ідентичність Вінницької області як складова культурного ландшафту краю (на матеріалах польових досліджень)» простежили та проаналізували особливості соціокультурної ідентичності мешканців Вінницької області крізь призму культурного ландшафту. Це вдалося здійснити шляхом об'єднання об'єктів матеріальної культури з різновидами світоглядних проявів та поведінкових практик. Перспективність зазначеної теми важлива як у науковій, так і у громадській площині, підкреслюється її прикладна спрямованість. Йдеться про подальший процес формування соціокультурної ідентичності мешканців Вінницької області, розглянутому крізь призму реформи децентралізації, виразності власного «обличчя» регіону завдяки активній експлуатації самотутніх місцевих ресурсів, посиленню туристичної привабливості та комфортності регіону. Результати цих наукових досліджень можуть також зацікавити дослідників, які займаються розробкою методологічного та методичного інструментарію в контексті переосмислення соціокультурної ідентичності та (ре)планування культурного ландшафту на пострадянському просторі.

Одним з напрямків пізнання повсякдення доц. **Войнаровський А.В.** обрав проблему візуальних образів радянського, спочатку системно піддавав аналізу радянську плакатистику 1920-х рр., доби сталінського терору як довоєнної, так і повоєнної доби. Візуальну радянську пропаганду в час Другої світової війни він проаналізував у зіставленні з графікою бійця УПА Ніла Хасевича. Не менш успішним виявився дослідницький проєкт опрацювання образів українців у радянських гумористично-сатиричних виданнях. А також доц. **Войнаровський А.В.**, працюючи в полі історико-краєзнавчих студій, самотійно і разом зі здобувачами через оптику повсякдення досліджує, зокрема, і такий складний вияв життєвого світу як релігійні цінності, духовні настрої і сподівання, які за радянських часів знаходилися під офіційною заборонаю через атеїстичну парадигму комуністичної ідеології, але залишалися вкрай визначальними для виживання і збереження власної тожсамості людини. Спільно з доц. **Жмуд Н.В.** за останній рік він підготував низку важливих текстів, що вийшли друком у вітчизняних і зарубіжних виданнях. За його ініціативою і активною участю здійснювалася конструктивна співпраця з Вінницьким обласним краєзнавчим музеєм, де спільними зусиллями було проведено низку заходів з популяризації

історії краю та вивчення актуальних проблем російсько-української війни, були проведені зустрічі учнівської та студентської молоді з учасниками Революції Гідності та захисниками Вітчизни від російських агресорів. У співпраці з науковцями ВОКМ було підготовлено відеоролик до вшанування пам'яті Миколи Леонтовича. Плідно Центр краєзнавства активно співпрацював з Вінницькою обласною універсальною науковою бібліотекою імені Валентина Отамановського та Вінницькою міською бібліотекою. Були організовані тематичні зустрічі з учнівською та студентською молоддю. Зокрема активний інтерес викликали теми «Вінниця – феномен поліетнічності та поліконфесійності», «Військова звитяга Поділля: від козацької доби до сучасності».

Доц. Жмуд Н.В. та доц. Гребеньова В.О. у низці спільних праць, в основу яких лягли матеріали Рукописного фонду Навчально-наукової лабораторії з історії та етнології Східного Поділля простежують радянську ідентичність подільян. Основною джерельною базою дослідження стали раніше не опубліковані польові матеріали, зібрані студентами факультету історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в процесі експедицій за місцем проживання. Як засвідчили наші попередні польові студії у цьому напрямку, для увиразнення як, ким і з якою метою продовжує споживатися радянське минуле, для діагностування його автентичної природи, усунення труднощів щодо його (не)зчитування було запропоновано вживати два взаємопов'язаних, але не тотожних концепти – «радянське» і «радянськість». Відтак, під «радянським» ми домовилися розуміти, насамперед, ті елементи культури, що виникли ще за радянського періоду (символіка, топоніміка, архітектура тощо). Під «радянськістю» – приховану радянську семантику вже у пострадянських світоглядно-поведінкових практиках, але створених за радянськими лекалами.

Орієнтиром до роботи став запитальник «Радянська ідентичність». Наявність закритих і напівзакритих питань дозволило респондентам невимушено будувати свої розповіді у форматі наративу. Запитальник можна умовно поділити на три частини: «Топонімка», «Духовне життя», «Суспільне життя». Основним завданням першого блоку було провести моніторинг декомунізованих об'єктів і простежити застосування радянських принципів до формування сучасної топонімічної карти Вінниччини. Другий блок «Духовне життя» включав питання про самоідентичність (конфесійну, національну, етнічну, мовну), святково-обрядову культуру та дозвілля, ставлення до різних груп людей за різними критеріями (гендерно-віковими, соціальними, етнічними, мовними, конфесійними, національними, расовими). У третій частині «Суспільне життя» питання торкалися безпосередньої участі у громадському житті (організаціях, товариствах, партіях, масових заходах і акціях); пріоритетності типів та форм власності, культурного продукту (кіно, література, музика і т. д.); оцінки радянської системи; участі у Помаранчевій революції, Революції Гідності, волонтерському русі і ставлення до цих подій та явищ; оцінки анексії Криму, політики децентралізації, декомунізації, політики пам'яті щодо Голодомору-геноциду 1932-1933 рр., Голокосту, пам'ятних дат, пов'язаних із національно-визвольною революцією 1917-1921 рр., Небесної Сотні, загиблих в російсько-українській війні; сприйняття та оцінка радянських та українських свят (23 лютого, 8 Березня, 1 Травня, День захисника Вітчизни,

7 листопада, День перемоги (9 травня), День примирення (8 травня) тощо); класифікації подій на Сході (російсько-українська війна, АТО/ООС, громадянська війна, війна олігархічних кланів, власна версія) тощо. Кожне питання передбачало самооцінку та взаємоцінку.

У процесі збору матеріалу було застосовано такі методи як анкетування, опитування, інтерв'ювання, фото- та відеофіксація наявних візуальних об'єктів, що стосуються змісту запитальника. Обробку даних здійснювали за структурно-функціоналістським підходом за допомогою математично-статистичного методу.

Доц. Гребенюва В.О. та доц. Жмуд Н.В. продовжили вивчення суспільних настроїв мешканців Вінниччини в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну на основі польових матеріалів, зібраних в процесі науково-дослідної практики студентами факультету історії і міжнародних відносин та викладачами кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського у 2024 році. Вони піддали відстеженню динаміку світоглядно-поведінкових установок впродовж російсько-української війни з 2014-2024 рр.

Проф. Каросва Т.Р. спеціально вивчала проблему радянської урбанізації на прикладі Вінниці.

Найяскравіше ці ідеї знайшли відображення в теорії соцміста. Радянські теоретики виходили з ідеї того, що саме промисловість є фактором розвитку міста, тому містобудування мало орієнтуватися на вирішення завдань концентрації та інтеграції виробництва. У міському поступі ключовим ставав процес будівництва, а не функціонування міста. Містобудування розглядалося як просторове планування в рамках командно-адміністративної системи управління або директивної економіки. Водночас соціально-культурне та побутове середовище залишалося на маргінесі роздумів теоретиків.

Соцміста (як нові поселення, так й нова забудова старих поселень) розглядали як пролетарське ядро промислових районів. Вони мали бути основною формою співіснування людей у вигляді соціально-трудоного колективу. Їх планували без урахування форм і механізмів самоорганізації міського життя, що склалися. В них мали вирішити проблеми усупільнення побуту, полегшення побутового статусу жінок, подолання протилежності між містом та селом. Розселення населення реалізовували з орієнтацією на раціональну організацію виробничої діяльності. При такому підході інтереси та переваги, культурний рівень і спосіб життя, традиції та обряди, вірування та самоідентичність людей до уваги не бралися. Ставилося завдання зламу стереотипів колишнього способу життя, організації колишньої життєдіяльності, віднині в революційному запалі намагалися зробити всіх щасливими за своїми лекалами.

На місцевому рівні ці лекала функціонери інтерпретували, орієнтуючись на свої можливості, своє розуміння директивних управлінських рішень та свою виконавчу культуру. У Вінниці, де місцева еліта могла розраховувати лише на внутрішні ресурси, також реалізували свій проєкт соцміста. Місце йому визначили в 1925 р. поряд з промисловою зоною в районі сучасної вулиці академіка Янгеля, на схід від вулиці Замостянської. Мали збудувати кілька

двоповерхових будинків по 4 квартири з двома кімнатами в кожній. Цей мікрорайон отримав назву «Стандарка». Її вже повоєнний вигляд подав у белетризованих спогадах місцевий уродженець Наум Ципіс: «Так називають район шістнадцяти дерев'яних двоповерхових стандартних будинків, які в період конструктивізму, ще до війни, поставили на вінницькому Замості. Перед самою війною ці тимчасові бараки облицювали першосортною полірованою червоною цеглою».

У колективній монографії про художні промисли на Поділлі у повоєнний час на конкретному матеріалі викладачі простежили умови життя, настрої, сподівання селянок у 13 артілях. Зокрема, останній змістовий блок був присвячений соціальному життю працівників артілей на територіях, звільнених від нацистської окупації. Не зупиняючись докладно на економічних складнощах проживання, науковці зосередилися на деяких проявах радянської політики рерадянзації населення деокупованих територій. Колястрок О. А. розкрила умови праці і матеріальне становище працівників художніх артілей. Вона зазначила, що державний регулятивний контроль не обмежувався 8-годинним робочим днем і виробничим завданням, а й був поширений на позаробочий час через обов'язкову і системну організацію політичної та культурно-масової роботи. Радянська політична культура прищеплювалася через різні форми клубної діяльності, зокрема й художню самодіяльність, яка мала національну форму, а за змістом була радянською.

Публічна діяльність і популяризація наукових знань про радянське повсякдення.

А) заходи для освітян:

1. Упродовж 2021-2025 рр. Центр усноісторичних студій в результаті колаборації з ГО «Подільська спадщина» на основі архівних документів і усних інтерв'ю підготував 4 навчально-методичні фільми з сюжетами про реалії повсякдення («Поділля в роки НЕПу», «Ураїнці у Другій світовій: 1939», «Голодомор 1932-1933 рр. на Поділлі», «1942 рік: історичні міфи та реалії на теренах Вінниччини»).

2. Навчальний освітній курс в онлайн режимі на платформі «Толока» на тему «Хто такі українці» доц. Жмуд Н.В. (1923-1924 рр.), супровідні інтерв'ю на ТБ.

3. Відновлення співпраці Колястрок О.А. з Всеукраїнською асоціацією вчителів історії і суспільних наук Нова Доба, зокрема:

- участь у проєкті «Інструментарій для критичного викладання історії» (2023–2024) та ініціатива «Радянське минуле: (пере)осмислення історії» за співпраці з Представництвом Інституту міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DVV International)
- підготовка і друк навчального посібника для вчителів історії та суспільних дисциплін «Пропаганда в історії» (Київ : DVV International Ukraine, 2024. 276 с.; авторські Колястрок О.А.: 3,5 д.а.) для поглибленого вивчення історії радянського минулого і подолання міфів, які побутують у свідомості суспільства.
- проведення 2-го загальноукраїнського семінару для вчителів історії (19 грудня 2023 р.) на тему «(Не)змінне радянське / совєтське: яке воно»

- участь у журі учнівського конкурсу «Радянське минуле: (пере)осмислення історії у вимірі пропаганди цінностей», перевірено понад 110 робіт (лютий – березень 2024 р.);
- тренер-модератор 6 команд онлайн курсу для вчителів «Уроки української історії XX-XXI ст.» (січень-березень 2024 р.)
- модераційний семінар для вчителів-переможців конкурсу (квітень 2024 р.) на тему «Пропаганда через історичну пам'ять: тоталітарний вимір»
- консультування підготовки Навчальної програми інтегрованого курсу за вибором для учнів 10-х (11-х) класів закладів загальної середньої освіти «Міфи радянської пропаганди: український вимір» (упорядн.: Е. Ситник, Л. Махун) (схвалено до використання в освітньому процесі рішенням експертної комісії з громадянської та історичної освітньої галузі від 8 липня 2025 року (протокол No9). Відповідний гриф зареєстровано у каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за No БО-0222-25).

4. Серія практичних семінарів, майстер-класів з народно-ужиткового мистецтва та популярно-освітні лекції у ВОУНБ від доц. Косаківського В.А. (2022-2025 рр.), його численні інтерв'ю на радіо, ТБ.

5. Культурно-просвітницькі проекти у Вінницькому обласному молодіжному центрі: Войнаровський А.В. (краєзнавчі), Жмуд Н.В. (міжетнічні стосунки), Косаківський В.А. (народна культура), Коляструк О.А. (мистецькі).

6. Постійна співпраця з департаментом освіти Вінницької МР, проведення тематичних лекцій на об'єднаннях вчителів, виїзні зустрічі у відділах освіти територіальних громад;

Б) участь у закордонних проєктах проф. Коляструк О.А. та її тематичні виступи:

1. *Мілітаризм у практиках і методах радянської преси міжвоєнного періоду* / Wars in Ukraine in the 20th and 21st Century: Media, Experts, Disinformation, 20-21 October 2022, IOS Regensburg (Germany) / Війни в Україні в XX – XXI ст., 20-21 жовтня 2022р., м. Регенсбург (Німеччина) / Інститут досліджень Східної і Центральної Європи імені Лейбніца ; Німецько-українська комісія істориків

2. *Як повертати людську історію суспільству* / Розвиток громадської архівістики в Україні / навчальний візит, 28 листопада - 3 грудня 2022 р. м. Варшава (Польща)/ Fundacja Dobra Wola, Kraków (Polska)

3. *Людяність проти геноциду: долі євреїв Вінниччини в Рейхскомісаріаті «Україна» і Трансністрії* / Голокост: вивчення, пам'ять, освіта, 19-21 квітня 2023 р, м. Лейпциг (Німеччина) / Science at risk ; Берлінська асоціація «Академічна Мережа Східної Європи» за фінансової підтримки МЗС Німеччини; круглий стіл «Голокост: пам'ять, навчання, трансформації після 24.02.2022 р.»; інтерв'ю за проєктом Science at risk (досл. С.Телухіна)

4. *Голос радянської людини – голос правди* / V Kongress Arhiwów Społecznych. Historia na głosy, V Конгрес громадської архівістики на тему «Історія на різні голоси», 29 вересня – 1 жовтня 2022 р., м. Люблін (Польща)

5. *Генераційно-антропологічний вимір повсякдення в радянському тоталітаризмі і репресивних практиках* / Переосмислення України та Європи:

нові виклики для істориків : Міжнародний конгрес істориків м. 15-17 вересня 2023 р. м. Вільнюс (Литва)

6. *Радянське в українській культурній спадщині / Witnessing the War on Ukraine: Testimonies as Cultural Heritage for Future Memory Landscapes*. Summer Institute. 28-31 July, 2025 - Uzhhorod, Ukraine. / Свідчення війни проти України: Культурна спадщина для майбутніх ландшафтів пам'яті. Літній інститут. Ужгород, 28-31 липня 2025 р. Спікер на дискусійній панелі «Свідчення як культурна спадщина: усна історія» ; підсумкова дискусія «Інституційне майбутнє свідчень як культурної пам'яті та спадщини», 31 липня 2025 р.

7. *Як і чому «нова історична спільність» обернулась на «чужих» і «ворожих» / Nowy obraz naszych sąsiadów - nowy język, nowe narracje i nowa edukacja o przeszłości, teraźniejszości i przyszłości : III Kongres Badaczy Historii Litwy, Polski, Ukrainy i Białorusi, 22–24 września 2025 r., Uniwersiteit Warszawski, Warszawa (Polska) / Новий образ наших сусідів – нова мова, нові наративи та нова освіта про минуле, теперішнє та майбутнє : III Конгрес дослідників історії Литви, Польщі, України та Білорусі, 22–24 вересня 2025 р., Варшавський університет, Варшава (Польща). Блок «Нові наративи – нові концепції в історіографії та публічному дискурсі», 23 вересня 2025 р.*

8. *Сучасні погляди на антропологию радянського дитинства / Faces / Facets of Soviet Times: People, Places, Practices : workshop Ukrainian History Global Initiative, 21-22 лютого 2025 р. дискусіант на панелі «Діти», 21 лютого 2025 р., м. Київ / Обличчя / Грані радянських часів: люди, місця, практики: вебінар Глобальна ініціатива з історії України ; он-лайн (м. Київ, Інститут історії України НАНУ)*

9. *Громадська архівістика в Україні : науково-освітній проєкт за ініціативою Fundacja Dobra Wola (Kraków, Polska) (Фундація “Добра воля” (Краків, Польща) у партнерстві з Centrum Archiwistyki Społecznej (Warszawa, Polska) (Лютий – травень 2025 р. Відбулося 4 вебінари та 3 семінари практичні, зокрема й у ВОУНБ ім. В. Отамановського.*

Практична цінність

Результати наукових досліджень використані і використовуються:

1. У наукових і проєктах і практичних проєктах в регіоні, Україні, за кордоном.
2. При викладанні обов'язкових та вибіркових дисциплін на ФІМВ.
3. Для інформаційно-методичного забезпечення навчального процесу.
4. При написанні студентами кваліфікаційних та курсових робіт, ІНДЗ, статей та виступів.
5. У процесі просвітницької діяльності для широкого загалу.

Цінність результатів для навчально-наукової роботи

Ініціатива науковців Центру дослідження повсякдення історичного факультету Вінницького педагогічного університету була розгорнута в умовах початку російської агресії як відповідь на запит поглибленого історико-антропологічного і соціокультурного вивчення (не)завершеного радянського

минулого через візії та смисли життєвого світу звичайної радянської людини. Дослідники провідних наукових установ та вищих навчальних закладів України активно відгукнулися на пропозицію науково-теоретичного діалогу між фахівцями. Окремі висновки пройденого шляху можна висловити у кількох тезах. По-перше, вибір тем кожного наступного семінару не був рамдомним. Він обумовлений, з одного боку, конкретними суспільними запитами та фаховою готовністю дослідників, а з іншого – поставав з конкретних міждисциплінарних напрацювань кожного попереднього семінару. По-друге, в Україні склалося стале ядро фахових дослідників радянського минулого з різних наукових галузей, до якого зацікавлено долучаються нові покоління дослідників. Системні наукові діалоги сприяли розширенню предметного поля радянського повсякдення, поглибили і вдосконалили методологію його вивчення, істотно вплинули на вироблення адекватного розуміння та інтерпретації радянського минулого.

Результати науково-дослідної роботи викладачів містять нові теоретичні розробки. На основі наукових напрацювань поновлено існуючі та створено нові навчальні програми. Матеріали надрукованих наукових статей використано для підготовки навчально-методичних посібників. Наукові досягнення використовуються при читанні лекцій, проведенні практичних занять, написанні курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт.

Отже, працюючи над виконанням науково-дослідної теми, викладачі кафедри вивчали актуальні питання вітчизняної історії через призму людиноцентричного підходу, а саме реалії повсякденного життя українського суспільства в радянський період, простежували зміни в ментальності та громадянській ідентичності. Упродовж звітнього року поглиблено роботу щодо імплементації набутих результатів у навчальний процес як у вищій школі, так і у закладах загальної середньої освіти.

Науковий керівник теми
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри культури,
методики навчання історії та
спеціальних історичних дисциплін

Коляструк О.А.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Перелік основних наукових публікацій, доповідей на конференціях, семінарах.

Монографії

1. Час і простір радянського повсякдення: між реальністю, сприйняттям і пам'яттю : кол. монографія / за заг. ред. О.А. Коляструк. Вінниця : Твори. 2021. 220 с. – зі змісту:
Коляструк О.А. Простір приватної свободи радянської людини: можливості і ціна
Жмуд Н.В. Радянська спадщина у культурному просторі сучасного міста: «своє»-«чуже»-«інше»
2. Радянська ідентичність в Україні: формування – вкорінення – деконструкція : Кол. монографія / за наук. ред. О. А. Коляструк. Вінниця : Твори, 2025. 352 с. DOI: <https://doi.org/10.31652/978-966-2408-1-352> URI: <https://dspace.vspu.edu.ua/handle/123456789/16325> –зі змісту:
Коляструк О.А. Радянська ідентичність: проблема формування
3. Коляструк О.А. Дидактика повсякдення у розумінні радянського минулого. Вінниця : Твори, 2025. 352 с. DOI:
4. Мозаїки Вінниці: історико-мистецький нарис / Упор. А. Стовпець ; наук. ред. Коляструк О.А. Вінниця: ТОВ “ТВОРИ”, 2021. 196 с. – зі змісту:
Коляструк О.А. Мозаїка у повсякденні міста
5. Книга пам'яті полеглих за Україну. Вінницька область. Книга 1. 18.02.2014 – 23.02.2022: Вінничани, які загинули у боротьбі за суверенітет України: учасники Революції Гідності та російсько-української війни / заг ред. і упоряд. Коляструк О.А., Войнаровський А.В. та ін. Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2023. 320 с. –зі змісту:
Коляструк О.А. Український спротив російській агресії – від Євромайдану до фронтів російсько-української війни
Коляструк О.А., Гула С.А. Меморіальні комплекси і пам'ятники на честь загиблих на Вінниччині
6. Ілля Гаврилович Шульга – визначний дослідник Голодомору на Поділлі/ за заг. ред. Ю. А. Зінька, упоряд. О. А. Коляструк ; Ред. кол. : О. А. Коляструк, А. В. Войнаровський, В. О. Гребеньова, О. А. Мельничук, І. М. Романюк. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2021. 124 с.
7. Війна, наука та емоції: від інтерв'ю до пам'ятствотворення : Кол. монограф. / Упорядн. та наук. ред. С. Маховська. Ред. кол.: Г. Боряк, Г. Грінченко, А. Киридон, О. Коваленко, О. Коляструк, О. Лисенко, С. Маховська, Н.

Ханенко-Фрізен, О. Шевчук. Київ: ТОВ "Юрка Любченка", 2025. 288 с. – зі змісту:

Коляструк О.А. Як радянське впливає на сучасне пам'ятствотворення С.41-54.

8. Вінниччина в контексті Української революції 1917 – 1921 років : до 100 річчя подій Української революції 1917 – 1921 років : наук.-допом. бібліогр. покажч. /за ред. Т.Р. Кароєвої ; авт. ст.: А. В. Войнаровський, Н.В. Жмуд, Коляструк О.А. та ін. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2021. 512 с.

9. Російська агресія проти України (2014–2025). Метапростори війни. Монографія / Заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. К. : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2025. 190 с. ISBN 978-617-8272-12-8

Коляструк О.А. Національна ідентифікація українського суспільства в умовах війни з російським агресором С.54-63.

Войнаровський А.В., Войнаровська Т.О., Гордієнко О.І. Меморіалізація російсько-української війни у діяльності відокремленого підрозділу «Музей мужніх» Вінницького обласного краєзнавчого музею С.174-182.

10. Сучасна енциклопедистика: тенденції розвитку. Колективна монографія. Київ: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2023. ISBN 978-617-8272-02-9 –зі змісту:

Коляструк О.А. Анатолій Подолинний і Поділля – досвід локальної енциклопедистики. С.135-147.

11. Українська енциклопедистика як складник інформаційного спротиву: кол. монографія / За заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. К.: Державна наукова установа, «Енциклопедичне видавництво», 2022. 368 с. С.37-501. ISBN 978-966-97385-8-5 – зі змісту:

Коляструк О. А. Категорія «повсякденність» в академічному застосуванні соціально-гуманітарних наук.

12. Українська енциклопедистика в умовах викликів і загроз національній ідентичності. Монографія / Заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2024. 240 с. ISBN 978-617-8272-06-7 –зі змісту:

Коляструк О.А. Категорії «радянське» і «совєтське» у пізнавальному інструментарії дослідника повсякдення. С.71-78.

13. Українське суспільство в 1960 –1980-х рр. Історичні нариси: Кол. монографія / Відп. ред. В. Даниленко. К.: Ін-т іст. України, 2021. 959 с. (3 історії повсякденного життя в Україні). ISBN 978–966–02–5404–6 (серія); 978–966–02–9935–1 (кн.1) – зі змісту:

Коляструк О. А. Політичні ритуали

14. Художні артлі Вінниччини повоєнного часу (1944-1949) : колектив. монографія / упоряд. Т. Р. Кароєва ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2024. – 187 с. – DOI: [https://doi.org/10.31652/334.738:745/749\]\(477.44\)1944/1949-1-187](https://doi.org/10.31652/334.738:745/749](477.44)1944/1949-1-187) –зі змісту:

Каросва Т. Нормативна база функціонування художніх артілей повоєнної доби; Вінницька міжобласна художніх промислів спілка: загальний нарис; Організаційні аспекти виробництва; Хто працював у художніх артілях; Зловживання в кооперативах: свідомі та мимовільні; Виставкова діяльність – спосіб творчої самореалізації працівників?

Коляструк О. Умови праці і матеріальне становище членів промислових артілей / повсякденне життя артільників

Фахові видання категорії А

15. Войнаровський А., Жмуд Н. Сатирично-гумористичний журнал «Червоний Перець» як джерело відображення повсякденного життя радянської України: аналітичний огляд за 1932 рік. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2024. Вип. 49. С. 82–90. <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-49-82-90>
16. Войнаровський А., Жмуд Н. Нелегальні протестантські деномінації на Вінниччині у 1945-1952 рр. (за матеріалами обласної ради по справах релігійних культів). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2024. Вип. 50. С.94-103. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-50-94-103>
17. Voynarovskiy A., Zhmud N., Hrebenova V. Persecution of Christian Confessions in Ukrainian Podilia During the 1930s. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*: Vol. 44 (2024) Iss. 7, Article 4. DOI: <https://doi.org/10.55221/2693-2229.2551>
18. Гребенева В., Жмуд Н., Коляструк О., Войнаровский А. Социокультурная идентичность Винниччины как составляющая культурного ландшафта края (по результатам полевых исследований). *Revista de Etnologie și Culturologie*. 2021. Vol. XXX, p. 78-87 DOI: <https://doi.org/10.52603/rec.2021.30.10>
19. Жмуд Н., Войнаровський А. «Міньони» (міньяни) як нелегальні юдейські громади на Вінниччині у 1945-1952 рр. (за матеріалами обласної ради по справах релігійних культів). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2025. Вип. 51. С.96–105. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2025-51-96-104>
20. Жмуд Н. Опозиція «свій-чужий» як парадигма конструювання соціокультурної ідентичності: радянсько-російські контексти. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2023. Вип. 46. С. 71-77. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2023-46-71-77>
21. Жмуд Н., Войнаровський А. Євангельські християни-баптисти у перші повоєнні роки (1945–1952 рр.): особливості діяльності та

взаємовідносини з владою (на матеріалах Вінницької області). *Емінак*. 2025. № 4. (52). 25 с.

22. Кароєва Т. Топонімічні практики в пострадянській Вінниці (1992–2022). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2023. Вип. 43. С. 47-54. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2023-43-47-53>.
23. Кароєва Т. Топонімічні практики в пострадянській Вінниці (1992–2022). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2023. Вип. 43. С. 47-54. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2023-43-47-53>.
24. Кароєва Т. Художньо-промислова робітнича освіта радянської України першої половини 1930-х рр. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2025. Вип. 52. С. 62-67. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2025-52-62-67> WOS
25. Коляструк О.А. Радянські репресивні практики і масовий терор у 1920-ті рр. (на прикладі Поділля). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер.: Історія. Вінниця, 2023. Вип. 45. С.98-104. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2023-45-98-104>
26. Коляструк О.А. Локальні студії радянського повсякдення: досвід, уроки, виклики. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер.: Історія. 2024. Вип. 47. С.135-141. <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-47-135-141>
27. Коляструк О.А. Радянська репресивно-тоталітарна система за матеріалами журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ». *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер.: Історія. 2024. Вип. 49. С.122-129 <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-49-122-129>
28. Кравченко П., Жмуд Н. Репресивна політика сталінського режиму на Вінниччині (на прикладі «указників» 1948 року): антропологічний вимір. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2025. Вип. 53. С.93-101. <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2025-53-93-101>

Фахові видання категорії Б

29. Войнаровський А. Спілка безвірників України як інструмент винищення релігії у 1930-х роках (на прикладі Вінниччини). *Уманська старовина*. 2024. Вип.11. С. 103-116.
30. Войнаровський А., Жмуд Н. Вінниччина завершального періоду Другої світової війни 1944–1945 рр.: соціально-господарське становище. *Історія та археологія*. <https://journals.cusu.in.ua/index.php/history> DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-hist-2024-spec-1> 2024. Спецвип. 49. С. 7–15.

31. Войнаровський А., Жмуд Н. Медичний персонал як об'єкт сталінських репресій по завершенню Другої світової війни: на прикладі Вінницької області. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського*. Серія: Історичні науки. 2025. Т. 36 (75). № 1. <http://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/archive/>
32. Войнаровський А., Ковальов І. Газета «Вінницькі Вісті» як джерело до діяльності української влади в умовах німецької окупації в 1941 р. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2024. Вип. 48. С. 134 – 143. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-48-134-143>
33. Жмуд Н. Образи «радянського» та «радянськості» у культурному ландшафті Вінниччини (за польовими етнографічними матеріалами). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2021. Вип. 35. С. 72–85. <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2020-34-75-82>
34. Жмуд Н., Войнаровський А. Діяльність старообрядницьких громад на Вінниччині у др. пол. 1940-х – поч. 1950-х рр. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 89, т.1, 2025. С. 45-51. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-6> <https://www.aphn-journal.in.ua/89-1-2025>
35. Жмуд Н., Войнаровський А. Відображення антирелігійної політики сталінського тоталітарного режиму крізь призму сатирично-гумористичного часопису «Червоний Перець» (1927-1934 рр.). *Історія та археологія*. 2025. 16 с.
36. Жмуд Н., Гребеньова В. Радянська ідентичність у соціокультурному просторі Вінниччини крізь призму культурного ландшафту (за результатами польових досліджень). *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2021. – Вип. 38. С. 91–97. <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2021-38-90-97>
37. Кароєва Т. Інституційна роль промисловості в радянському місті 1920-х рр. (на прикладі Вінниці). *Наук. праці Кам'ян.-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка*. Сер. : Історичні науки. Кам'янець-Подільський, 2022. Т. 35. С. 210-221. DOI <https://doi.org/10.32626/2309-2254.2022-35.210-221>
38. Кароєва Т. Соціальний капітал вінничан у формуванні приватного житлового фонду Вінниці доби непу. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. – Вінниця, 2022. Вип. 40. С. 96-103. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2022-40-96-102>

39. Кароєва Т. Переформатування міського простору як управлінський прийом радянських чиновників 1920-х рр. (на прикладі Вінниці). *Місто: історія, культура, суспільство*. 2023. № 15 (1). С. 72-85. DOI: [10.15407/mics2023.01.072](https://doi.org/10.15407/mics2023.01.072)
40. Кароєва Т. Житлове питання у Вінниці 1920-х рр.: повсякденні практики його розв'язання. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Сер. : Історичні науки. Кам'янець-Подільський, 2022. Т. 47. С. 252-263. DOI <https://doi.org/10.32626/2309-2254.2025-47.252-263>
41. Кароєва Т. Р. Масові бібліотеки України під час нацистської окупації 1941–1944 рр.: зона цивільної адміністрації. *Вісник Книжкової палати*. 2021. № 9. С. 42-49. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.9\(302\).44-49](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.9(302).44-49)
42. Кароєва Т., Гребеньова В. Нормативна база функціонування художніх промислів УРСР у повоєнний період (1944–1949). *Старожитності Лукомор'я*. Миколаїв, 2024. № 1. С. 125-132. DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2024.1.254>
43. Кароєва Т., Рога А. Позбавленці Вінниці за доби НЕПу (1921–1929): статистика та долі людей. *Краєзнавство*. 2024. № 1. С. 43–53. DOI: <https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2024.01.043>
44. Коляструк О. А., Реукраїнізація авангардного мистецтва як процес ідентифікації митців в українській культурній спадщині. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер.: Історія. Вінниця, 2022. Вип. 40. С.69-75. DOI: [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-9\(28\)-352-358](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-9(28)-352-358)
45. Коляструк О.А., Стадник О.О., Кузьмінець Н.П. Справи про військові злочини в судовій практиці Подільського губернського революційного трибуналу. *Вісник науки та освіти*. Київ. 2023. №10 (16) С.1064-1074. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-1064-1074](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-1064-1074)
46. Коляструк О.А., Стадник О.О., Кузьмінець Н.П. Провадження в справах про загальнокримінальні злочини як напрям судової діяльності Подільського губернського революційного трибуналу. *Актуальні питання у сучасній науці*. Сер.: Історія та археологія. Київ. 2023. № 11(17). С.1173-1182. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-1173-1181](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-1173-1181)
47. Коляструк О.А. Радянська українізація: від маніпуляції до репресій. *Уманська старовина*. 2023. №10. С.33-43. <https://doi.org/10.31499/2519-2035.10.2023.294976>

- 48.Коляструк О. А. Зозівська артіль «Ткач»: від унікального художньо-промислового осередка до уніфікованого радянізованого підприємства. *Народна творчість та етнологія*. 2024. № 4. С. 133-148.
- 49.Коляструк О.А. Радянські політичні ритуали і практики повсякдення. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер.: Історія. Вип.34. 2021. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2020-34-69-74>
- 50.Коляструк О. А. Мілітаризм у практиках і методах радянської преси у міжвоєнний період. *Наук. вісник Ізмаїльс. держ. гум. ун-ту*. Сер.: Історичні науки. 2023. Вип.61. С. 18-25. [https://doi.org/10.31909/26168774.2023-\(61\)-2](https://doi.org/10.31909/26168774.2023-(61)-2).
- 51.Коляструк О.А., Зубко О.Є. Грошові відносини українського еміграційного осередку міжвоєнної Чехословаччини (1918–1939). *Сіверянський літопис*. 2022. №5-6 (167-168) С.129-139. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7747339>
52. Коляструк О.А. Вислухати – почути – зрозуміти – передати. Рец.: «Слухати, чути, розуміти: усна історія України ХХ – ХХІ століть : зб. наук. праць / за наук. ред. докторки істор. наук Г. Грінченко. Київ : ТОВ «АРТ КНИГА», 2021. 352 с. *Україна Модерна*. 2023. Вип.34. С. 327-343. DOI: <https://doi.org/10.3138/ukrainamoderna.34.327>
53. Коляструк О.А., Літинський В.В. Історія Великого терору крізь призму антропологічного підходу. *З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ*. 2024. №1 (59). С.78-109 <https://doi.org/10.15407/vuchk2024.01.078>
- 54.Мельничук О.А., Коляструк О.А., Кравченко П.М. Дослідники Голодомору Вільям Чемберлен і Роберт Конквест: історіографічний тандем західних інтелектуалів. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. №6(24). С.1172-1184. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12\(18\)-1172-1184](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12(18)-1172-1184)

Вінниччина: минуле та сьогодення:

матеріали Вінницької всеукраїнської конференції

- 55.Войнаровський А. Відновлення діяльності Рудницької артілі «ПОБЕДА» по завершенню Другої світової війни. (С. 165 – 170). *Вінниччина: минуле та сьогодення*. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXVI Вінницької всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 8 листопада 2024 р. / ред. кол. : О.А. Мельничук (відп. редактор), С.Ю. Юзвак, Т.Д. Каменщук, О.П. Мурашова (відп. секретар) та ін. – Вінниця, 2024. 332 с.
- 56.Войнаровський А. Становище селянства Вінниччини у 1944 – 1945 рр. / *Вінниччина: минуле та сьогодення*. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXIII Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої

конференції 24 вересня 2021 р. / Ред. кол. : Ю. А. Зінько (відп. ред.) та ін. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. С. 193 - 198.

57. Войнаровський А., Редько О. Характеристика настроїв населення Вінниччини на початковому етапі Другої світової війни (1939 – 1941 рр.). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXII Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції 11 червня 2021 р. / Ред. кол. : Ю. А. Зінько (відп. ред.) та ін. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. С. 152 - 159.
58. Войнаровський А., Черняк В. Особливості соціально-господарського життя на Вінниччині у 1944 – 1945 рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXI Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції 24 – 25 вересня 2020 р. Присвячена 30-річчю з дня проголошення Декларації про державний суверенітет України./ Ред. кол. : Ю. А. Зінько (відп. ред.) та ін. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2020. 352 с. С. 214 – 218.
59. Войнаровський А., Жмуд Н. Характеристика соціально-економічного становища Вінницької області на 1950 рік *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXVII Вінницької всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції (7 листопада 2025 р.). Вінниця, 2025.
60. Кароєва Т. Реорганізація Вінницької міської ради після прийняття «Положення про міські й селищні ради» УСРР (1925). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXIV Вінниц. Всеукр. наук. іст.-краєзнав. конф., 3 листоп. 2022 р. Вінниця, 2022. С. 165-172.
61. Кароєва Т. Денаціоналізація житла у Вінниці 1921–1926 рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXV Вінниц. Всеукр. наук. іст.-краєзнав. конф., 10 листоп. 2022 р. Вінниця, 2023. С. 133-139.
62. Коляструк О.А., Літинський В.В. Репресована ідентичність українців як вислід діяльності радянської політичної системи. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXV Вінниц. Всеукр. наук. історико-краєзн. конф., 10 листопада 2023 р. , м. Вінниця. Вінниця, 2023.
63. Коляструк О.А. Повоєнне повсякдення подільського села. *Вінниччина: минуле і сьогодення. Краєзнавчі дослідження : програма XXXVI Вінницької Всеукр. наук. іст.-краєзнав. конф., 8 листопада 2024 р. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського.*

- 64.Колястрок О.А. Війна і меморіальна культура: сучасність і радянське відлуння (на прикладі Вінниці). *Вінниччина: минуле та сьогодні*. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXVII Вінницької всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, 7 листопада 2025 р.. Вінниця, 2025.

Інші фахові видання

- 65.Войнаровський А. Соціально-економічне становище Вінниччини на завершальному етапі Другої світової війни. *Вісник факультету історії, права і публічного управління*: збірник наукових праць. Вип. 18. Вінниця, 2020. 120 с. С. 33 – 38.
- 66.Войнаровський А. Антирелігійна кампанія більшовицького режиму на Вінниччині у 1930 – 1939 роках. *Вісник факультету історії, права і публічного управління*: збірник наукових праць. Вип. 19. Вінниця, 2021. С. 11 – 14.
- 67.Войнаровський А., Жмуд Н. Організація радянського партизанського руху на Вінниччині у 1941 р.: міфи та реалії Вінниччина в роки Другої світової війни. До 80-річчя початку німецько-радянської війни. XXXII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція з міжнародною участю. Вінниця, 11 червня 2021 р.
- 68.Войнаровський А., Жмуд Н. Поняття «девіація» крізь призму більшовицької політики УСРР/УРСР періоду сталінського тоталітаризму 1930-х років: пошук дефініції. *Міфи та стереотипи в українській історії* : матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліф. 14 листоп. – 25 грудн. 2022 р. Одеса : ВД «Гельветика», С.27–29.
- 69.Войнаровський А.В., Герасименко О.А. Протиставлення «правильного» радянського українця «ворогам народу» на сторінках журналу «Перець» 1943 – 1956 рр. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики*: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025.С. 108 – 112.
- 70.Войнаровський А. В., Маслянюк Д. П. Особливості радянської релігійної політики на Вінниччині по завершенню Другої світової війни. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики*: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 96 – 102.
- 71.Войнаровський А. В., Нежид Д. С. Боротьба органів державної безпеки УРСР з антирадянськими проявами в 1948 р. на Вінниччині *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики*: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної

конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 102 – 107.

72. Войнаровський О., Овод О. Стигматизація та стереотип образу українця в ідеології СРСР. *Вісник історичного факультету: збірник наукових праць.* / Відповід. ред. Ю.А. Зінько. Вінниця : ВДПУ, 2023. Вип. 21 143 с. С. 108 – 116.
73. Жмуд Н. Радянська спадщина у сучасних комеморативних практиках Вінниччині: «польовими» стежками. *Вісник Інституту історії, етнології і права.* Збірник наукових праць. Вип.19. Вінниця, 2021.
74. Жмуд Н.В., Будниченко Ю.С. Окупація Червоною армією Східної Польщі в 1939 році: передумови, перебіг, результати. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції.* 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 116–119.
75. Жмуд Н.В., Кропивницький Д. І., Антирелігійна пропаганда на сторінках сатирично-гумористичного журналу «Червоний Перець»: огляд за 1932 рік. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики:* матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 113–116.
76. Кароєва Т. Приватна торгівельна мережа Вінниці 1921–1932 рр. *Вісн. Ін-ту історії, етнології і права* / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2022. Вип. 20. С. 90-96.
77. Кароєва Т. Р. Житлово-орендна кооперація у Вінниці 1920-х рр. *Вісн. іст. ф-ту* / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2025. Вип. 23. С. 109-117.
78. Кароєва Т., Коляструк О. Інфраструктура пам'яті в деколонізаційних процесах. Вінницький досвід. *Актуальні питання пам'яткоохоронної діяльності в контексті соціоекономічного відновлення України* : матеріали міжнарод. наук-теорет. конф., 27 трав., Київ. – Київ, 2025
79. Коляструк О. А., Жмуд Н.В. Кримські татари на Вінниччині: історії з перших вуст. *Усна історія: теорія і практика досліджень на сучасному етапі* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. 29–30 жовт. 2020 р., м. Вінниця / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва. Вінниця. 2021. С. 43–46. Електрон. версія.: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/materiali-vii-mizhnarodnoii-naukovo-praktichnoii-konferenczii>

80. Коляструк О. А. Вислухати – почути – зрозуміти – передати: актуальний досвід сучасних усноісторичних досліджень. *Усна історія: теорія, практика та перспективи* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. 25–26 жовтня 2022 р., м. Вінниця / Упр. культури та креат. індустрій Департаменту гуманітар. політики Вінниц. облвійськ. адмін., Вінниц. ОУНБ. Вінниця., 2022. С.14-21. <https://library.vn.ua/e-library/katalog/materiali-viii-mizhnarodnoii-naukovo-praktichnoi-konferenczii>
81. Коляструк О. А. Категорія «повсякденність»: галузеві перетини соціо-гуманітарної енциклопедистики. *Українська енциклопедистика: постаті, події, поняття*: зб. матеріалів / За заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. К. : ДНУ «Енциклопедичне видавництво», 2022. 208 с. С.112-117.
82. Коляструк О. А. Інструмент міфу в осмисленні істориком (сучасної) війни. *Міфи та стереотипи в українській історії* : матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліф. 14 листоп. – 25 грудн. 2022 р. Одеса : ВД «Гельветика», 2022. С.37-39.
83. Коляструк О.А. Довженко: тріумф чи трагедія. *Вінницький край*. 2024. №4 (81). С.112-121 (інтерв'ю журналіста Олексія Літвінова програми «На часі» телестудії «ВІТА»)
84. Коляструк О. А. Дерадянiзацiя повсякденностi українського суспiльства: пастки (не)очевидностi, уроки i досвiд трансформацiї *I Międzynarodowa Konferencja Naukowa «Polska i Ukraina w obliczu radykalnych zmian społecznych. Diagnozy i znaki zapytania*, Kraków, 26-27 lutego 2021 r.
85. Коляструк О. А., Ворончук Н.В. Вивчення питань культури в контексті сучасної шкільної історичної освіти. *Вісник історичного факультету*. Вінниця : ВДПУ, 2022.
86. Коляструк О.А. Переосмислення України та Європи: нові виклики для істориків. *Історичний калейдоскоп*. 2023. №3. С.26-28.
87. Коляструк О.А. Візуальні студії та удосконалення професійних компетентностей студентів-істориків. 2024. *Вісник ІФ*. Вип.22. С.170-175.
88. Коляструк О.А., Коляструк О.П. Меморіалізація героїв російсько-української війни на Вінниччині. *Українське краєзнавство у викликах російсько-української війни: науково-дослідний та суспільний потенціал* : Зб. матер. XVI Всеукр. наук. істор.-краєзнав. конф., присвяченої 75-річчю голови Нац. спілки краєзнавців України, члена-кор. НАН України, доктора істор. наук, проф. Олександра Реєнта ; м. Київ, 10 травня 2024 р. К.: ПУНАНУ, 2024. С.209-215.

- 89.Коляструк О.А. Про досвід і здобутки польської громадської архівістики (за результатами Люблінського конгресу). *Усна історія: пізнавально-документальний потенціал і громадська архівістика* : Матеріали ІХ Міжнар. науково-практ. конф. , м. Вінниця, 31 жовтня 2024 р. Вінниця : ВОУНБ ім. В. Отамановського, 2025. С.28-31.
- 90.Коляструк О.А. Пам'ять українців про радянське минуле: фантоми й візії в умовах війни. *Культурна спадщина й ідентифікаційні процеси часів воєнного лихоліття: теоретичні та прикладні ракурси досліджень* : міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 11 липня 2024 р. / ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України.
- 91.Коляструк О.А. Роль історика у формуванні і збереженні національної ідентичності. *Інноваційні стратегії розвитку вищої освіти в умовах реалізації концепції навчання впродовж життя* : міжнар. наук.-теорет. конф., м. Бар, 24 квітня 2024 р. / КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського.
- 92.Коляструк О.А. Осмислення радянської монументальної пропаганди в культурній спадщині України. *Вісник факультету історії і міжнародних відносин*: зб. наук. праць. / Відповід. ред. О.А. Мельничук. Вінниця; ВДПУ, 2025. Вип. 23. С.128-135.
- Методичні матеріали**
93. Історія як пропаганда : Навч. видання для вчителів історії і суспільних дисциплін / упор.:А.Ферт. авт. кол.: А. Лягуша, Н. Шліхта, О. Коляструк, М. Кафтан. [Електронне видання] Київ : DVV International Ukraine, 2024. 276 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/31703>
94. Коляструк О. А. Теоретичні та методологічні основи історії повсякденності : Методичні рекомендації для підготовки практичних занять та організації самостійної роботи з обов'язкової навчальної дисципліни, передбаченої навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-науковою програмою «Історія та археологія» факультету історії, права і публічного управління. Вінниця : ВДПУ, 2021. 20 с.
- 95.Мельничук Т.А. Занурення в минуле: історія повсякдення як ключ до розуміння епох. *Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців у закладах фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи*: матер. Всеукр. наук.-метод. конф.; 28 березня 2025 р. м. Вінниця. Вінниця: ФОП Рогальська І. О, 2025. Вип. №6 (11),. 299 с. Тези конференції. Електронне видання <https://sites.google.com/view/rada-vnz-conference/>

96.Поділля в роки НЕПу : Методичний посібник / Автори-упорядн.:
А.Войнаровський, Н. Жмуд, П.Кравченко, О.Криворучко, М. Куряча.
Вінниця, 2021. 20 с.

Програми
Всеукраїнських науково-теоретичних семінарів
з циклу «Повсякдення візії та смисли»

2021, 15-16 квітня 2021 р. – VI: ХРОНОТОП РАДЯНСЬКОГО

Платформа 1. Час і простір радянського повсякдення:
між реальністю та прийняттям

АЛЛА КИРИДОН (Київ)

Хронотоп радянського в пам'яті поколінь: трансляція цінностей і смислів

АНТОН ЛЯГУША (Київ)

Час та простір в історичних межах про радянське

ВАДИМ ВАСИЛЕНКО (Київ)

Харків 33: місто смерті крізь призму літератури пам'яті

Платформа 2. Межі колективного простору і приватний
світ у радянському

ОЛЬГА КОЛЯСТРУК (Вінниця)

Простір приватної свободи радянської людини: можливості і ціна

ОКСАНА КІСЬ (Львів)

Табірний барак як простір нормативної жіночності в ГУЛАГу

ОЛЕНА КОРЗУН (Київ)

Простір евакуації часів Другої світової війни: колективний та індивідуальний вимір

ОЛЕНА БОРЯК (Київ)

Приватний світ покоління переможців за листами повоєнного десятиліття

ВІКТОР КОСАКІВСЬКИЙ (Вінниця)

Листи з війни і про війну (за родинними архівами жителів смт Чечельник на Вінниччині)

ЛАРИСА ШВАБ (Луцьк)

Вистояти і не змаліти: радянські будні панни Левчанівської

ОЛЬГА ЛАБУР (Київ)

Різниця в часі на оплачувану роботу: декілька практик працюючих матерів-одиначок Києва в 1929-1931 рр.

Платформа 3. Покоління радянських людей:
погляд з різних дистанцій і площин

ОЛЕНА СИМОНЧУК (Київ)

Соціальні класи радянського і пострадянського суспільства: соціологічні виміри

ІВАН РОМАНЮК (Вінниця)

Умови життєдіяльності вчительства України повоєнного часу: радянське декларування і дійсність

ІРИНА ЄЗЕРСЬКА (Львів)

Буденна небуденність життя родин українських дисидентів у радянський час 1960-1980-х рр.

ОЛЬГА ЗБРОЖКО (Львів)

Адаптація релігійних «дисидентів» до радянської дійсності

ЮЛІЯ ШЕЛЕП (Львів)

Простори повсякдення партійних чиновників радянської України 1970-1980-рр.: погляд із сучасності

ЮЛІЯ КУЗЬМЕНКО (Ніжин)

«Dolce vita» по-радянськи: система пільг та привілеїв партійно-радянської номенклатури УРСР у роки перебудови (1985–1991)

ЄВГЕНІЙ САФАР'ЯНС (Київ)

Революція на граніті: (пере)завантаження VS збій радянської політичної системи

ОЛЬГА ІВАЩЕНКО (Київ)

Соціологи Юрій Левада та Ірина Бекешкіна про феномен людини радянської (Пам'яті учених)

ЛЮДМИЛА СКОКОВА (Київ)

Образ радянського в культурних практиках оцінювання

ОВСІЮК ОКСАНА (Київ)

Роль «радянського спадку» у формуванні символічного образу сучасного київського передмістя

НАТАЛКА ЖМУД (Вінниця)

Радянська спадщина у культурному просторі сучасного міста: «своє»-«чуже»-«інше»

ОЛЬГА РЯБЧЕНКО (Харків).

Міжкультурна молодіжна комунікація в обмінних студентських будівельних загонах (1960-1980-ті рр.)

ВАДИМ ПОПОВИЧ (Харків)

Видатні постаті на сторінках періодичних видань харківських ЗВО 60-х - 80-х рр. XX ст.

ЛЕСЯ ОНИШКО (Київ)

«Небесна Сотня»: (не) нові практики комеморації

***Платформа 4. Географія і масштаби радянського простору,
його локації та інституції***

КАТЕРИНА ЄРЕМСЄВА (Харків)

Простір соціалізму: переосмислення та втрата (за матеріалами Всесоюзної наради ідеологічних працівників КПРС у 1990 р.)

ОЛЕКСАНДР АНДРОЩУК (Київ).

Світ між селом і містом: радянське селище міського типу як хронотоп

ОЛЕКСАНДР КРИВОРУЧКО (Вінниця).

«Шефська допомога міста селу» в радянському хронотопі

АНТОН СИЧЕВСЬКИЙ (Житомир).

«Час бити на сполох»: життя провінції в умовах епідемій 1922–1925 рр. (на прикладі радянської Волині-Житомирщини)

ЮЛІЯ КШАНОВСЬКА (Львів).

«Нові міщани» вихідці з сіл у Дніпропетровську 1960-1980-х рр.

***Платформа 5. Людина радянська і радянське суспільство:
динаміка і сталість***

ВОЛОДИМИР ТАРАСОВ (Харків)

Маркування радянського простору в візуальній практиці

АНАТОЛІЙ ВОЙНАРОВСЬКИЙ (Вінниця)

Трансформація образу українця в радянській ідеології

ОЛЕНА КОНДРАТЮК (Київ)

Жінка як «бренд» системи: трансформація образу на радянському плакаті

ОЛЕНА СТАДНИК, НАТАЛІЯ КУЗЬМІНЕЦЬ (Вінниця)

«Радянський стиль» у моді та його втілення у повсякденній практиці жіноцтва в роки хрущовської «відлиги».

РОМАН КРОХМАЛЮК (Муровані Курилівці).

Кенотаф як символ трауру (Пам'ятники на узбіччі дороги)

ВІКТОРІЯ ТАНАСЮК (Умань)

«Торгзін» і його клієнти: образ достатку та ієрархія споживання

ОКСАНА ПУХОНСЬКА (Остріг)

Радянський герой у пострадянських обставинах: літературні візії й ревізії

ВАСИЛЬ МІЩАНИН (Ужгород)

Криве дзеркало радянської цензури: становлення і діяльність закарпатського «облліту» 1944-1950 рр.

ТЕТЯНА КАРОЄВА (Вінниця)

Парадокси природи радянського homo legens епохи пізнього застою

***Платформа 6. Радянські володарі,
користувачі та споживачі часу***

РОМАН ПОДКУР (Київ)

Чекістські традиції: від ЧК-ГПУ-НКВД до КДБ-СБУ – вивірювання часом

КСЕНІЯ КУЗІНА (Київ)

«Чекістський календар»: конструювання героїчного наративу органів держбезпеки та легітимація терору в СРСР (1920–30-ті рр.).

ОЛЕКСАНДР ВАСЯНОВИЧ (Київ)

Зміни в новорічному святкуванні радянської доби (за матеріалами вітальних листівок)

НАНІ ГОГОХІЯ (Старобільськ)

Українські радянські діти і святкова культура тоталітаризму у 1930-х рр.

ІРИНА БЕЗЛЮДНА (Київ)

Дитячі будинки УРСР: зловживання і протиправні дії персоналу (1946–1950-ті рр.)

ВАЛЕНТИНА ГРЕБЕНЬОВА (Вінниця)

Простір школи в радянському часі (за матеріалами польових досліджень)

2023, 14-15 грудня 2023 р. – VII: ТРАВМА РАДЯНСЬКОГО

ОЛЬГА КОЛЯСТРУК (Вінниця)

Звільнення від радянського: державний, суспільний, індивідуальний досвід

АЛЛА КИРИДОН (Київ)

Травма як символічна матриця осмислення радянського в контекстуальній парадигмі

ЛАРИСА ЯКУБОВА (Київ)

Тоталітарна радянська травма

ТЕТЯНА БОРЯК (Вільнюс, Литва)

«Боялися балакати: поспробуй щось сказати – німі люди були»: Советська соціальна інженерія та травма Голодомору

ОЛЕНА БОРЯК (Київ)

Акушерська допомога в советській Україні: травматичний досвід впровадження

АЛІНА ДОБОШЕВСЬКА (Краків, Польща)

Дослідження повсякденного опору. Українські дисидентки

ВОЛОДИМИР ТАРАСОВ (Львів)

Як співіснувати з радянським минулим? Монументальна скульптура як виклик

ОЛЕКСАНДР МАЄВСЬКИЙ (Київ)

Візуальний образ «радянського» в плакаті 2014-2023 рр.

**2024, 18-19 квітня 2024 р. – VIII: КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ:
СТИГМИ РАДЯНСЬКОГО**

***Платформа 1. Наслідки русифікаторської політики по-радянськи під
гаслом дружби народів та інтернаціоналізму***

ОЛЬГА КОЛЯСТРУК (Вінниця)

Радянське повсякдення у візіях і оцінках учасників Всеукраїнського науково-теоретичного семінару 2015 – 2024 рр.

АЛЛА КИРИДОН (Київ)

Стигматизація радянського: логіка множинної реальності

АНТОН ЛЯГУША (Київ)

Довга диверсія радянського, або щоденні зустрічі з тоталітарним спадком

ОЛЕНА СТЯЖКІНА (Київ)

Радянське як імперське: «виробництво знання», «колонізований розум», «креолізація»

ЛАРИСА ЯКУБОВА (Київ)

«Радянська за змістом національна за формою»? нацменшини радянської України в лабіринтах коренізації (1923-1939)

ТЕТЯНА БОРЯК (Вільнюс, Литва)

Деформована українська ідентичність як наслідок советського тоталітаризму та проблеми її відновлення

НАТАЛКА ЖМУД (Вінниця)

Сучасний український культурно-освітній простір: (не)помітні атавізми радянського

ОЛЕКСАНДР АНДРОЩУК (Київ)

Радянські ідеологи «дружби народів» та «інтернаціоналізму» в публічному просторі Вінниці в 1980-ті рр. та їх доля в 1990-ті

Платформа 2. Народна культура в умовах комерціалізації, масовізації та шароварщини

ВАЛЕНТИНА БОРИСЕНКО (Київ)

Складові національної ідентичності в умовах воєнного лихоліття ХХІ ст.

ГАЛИНА БОНДАРЕНКО (Київ)

Українська гастрономічна спадщина: від знецінення до валоризації

ДМИТРО ЛАМПИГА (Вінниця)

Байрактарщина як явище сучасної української культури

ВІКТОР КОСАКІВСЬКИЙ (Вінниця)

Нові радянські свята і обряди на Вінниччині як засіб впливу на виховання підростаючого покоління (60-80-ті рр. ХХ ст.).

Платформа 3. Радянські музейні простори: про що вони (не) повідомляли

СВІТЛАНА ШАРОВАРСЬКА (Вінниця)

Музей як політпросвіткомбінат». Інструменти совєтської пропаганди на прикладі Вінницького краєзнавчого музею

ТЕТЯНА КАРОЄВА (Вінниця)

Етнографічні колекції та експозиції в краєзнавчих музеях УРСР 1930–1980-х рр.: проблеми презентації «нової людини» в антуражі традиційного суспільства

АНДРІЙ КАЗИЦЬКИЙ (Вінниця)

Радянські музеї як засіб приховування реальної дійсності

ПАВЛО ПЕДІН (Вінниця)

Особливості відновлення роботи музею під керівництвом І.І. Зайця у 1964-1973 рр.

ЮРІЙ ЗІНЬКО (Вінниця)

«Пам'ятки історії і культури Вінницької області»: національна культурна спадщина та звільнення публічного простору від «чужих» пам'яток

Платформа 4. Українська мова і література в радянській дійсності: послух і спротив

ОЛЬГА ПАВЛУШЕНКО (Вінниця).

Як більшовицька росія робила українську мову діалектом російської

ДАР'Я ВЕРБСЬКА (Вінниця)

Проблема мовного протистояння як наслідок впливу радянської політики русифікації

В'ЯЧЕСЛАВ ЛІТИНСЬКИЙ (Вінниця)

Мова Великого терору 1937-1938 рр.

КСЕНІЯ КУЗІНА (Київ)

Фольклор та ГПУ в радянській Україні на початку 1930-х рр.

АНАТОЛІЙ ВОЙНАРОВСЬКИЙ (Вінниця)

Сатира та гумор в УСРР у період Голодомору-геноциду 1932 – 1933 рр. через призму аналізу видань журналу «Червоний перець»

ОЛЬГА ЗУБКО (Вінниця)

Міжвоєнний український радянський та український еміграційний детектив (1920-1930 рр.): спільне та відмінне

Платформа 5. Радянське епігонство в українській мистецькій спадщині (малярство, графіка, музика, кіно, театр, естрада)

РОМАН ПОДКУР (Київ)

Типологія образу чекіста у радянському кіно (1950-х – початок 1980-х рр.)

ОЛЕКСАНДР МАЄВСЬКИЙ (Київ)

«Національні форми» у «соціалістичному змісті» українського радянського плаката

ВОЛОДИМИР ТАРАСОВ (Харків)

Поштівка як дискурс влади: чому радянське приватне розмовляє мовою влади?

ОЛЕКСАНДР ВАСЯНОВИЧ (Київ)

Наратив «дружби народів» у радянських вітальних листівках

ВАСИЛЬ ЧЕРНЯК (с.Біляни)

Радянські новорічні листівки: зображення і тексти

Платформа 6. Побутова культура – (не)помітні диверсії радянського

НАДІЯ ГОНЧАРЕНКО (Київ)

«Культура виживання як особливий радянський різновид культури злиднів»: тези нереалізованого дослідження Олександра Гриценка.

ПАВЛО КРАВЧЕНКО (Вінниця)

Стратегії виживання в умовах Голодомору-геноциду: крадіжки

ГАЛИНА БОДНАР (Львів)

Творення наративу «свого / своєї» в листах до влади мешканцями Львова середини 1940-х рр.

ВАЛЕНТИНА ГРЕБЕНЬОВА (Вінниця)

Українські художні промисли в радянському плановому господарстві 1944–1953 рр.: розвиток народної творчості чи виробництво предметів споживання?

МИРОСЛАВА РАДЧУК (Вінниця)

Повсякденне життя подолян у повоєнний час за усними спогадами

ОЛЕНА БОРЯК (Київ)

«Ми пропагуємо нерелігійні комуністичні звичаї»: «радянська» поховальна обрядовість 1960-1980-ті рр.

НАТАЛІЯ ВОРОНЧУК (сmt Турбів)

Проводи у військо: від сакрального дійства до вихолощеної традиції (на прикладі трьох поколінь подільського села)

ОЛЕГ МЕЛЬНИЧУК (Вінниця)

Аматорський театр як прояв нереалізованих талантів сільських мешканців (на прикладі діяльності театрального гуртка с. Мельниківець у 1970-80-х рр.)

2025, 17-18 квітня – IX: РАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ФОРМУВАННЯ – ВКОРІНЕННЯ – ДЕКОНСТРУКЦІЯ

Платформа 1. Формовка «радянської людини» і формування радянської ідентичності: Теоретично-методологічні засади

ОЛЕНА СТЯЖКІНА (Київ)

Слова стратегічного призначення, або кремлівські терміни, що підміняли реальність

ЛАРИСА ЯКУБОВА (Київ)

«Совітська – радянська – совєцька» людина: конструкт та феноменологія політики, культури та масової свідомості (1917-1938)

АЛЛА КИРИДОН (Київ)

Габітус радянського: атрибуція, інтерпретація, концептуалізація

ОЛЬГА КОЛЯСТРУК (Вінниця)

Проблема радянської ідентичності в історіографії

СЕРГІЙ КОРНОВЕНКО (Черкаси)

Організаційно-діяльнісні ігри Г. Щедровицького як методологія модернізації радянської людини (кінець 1970-х – початок 1990-х рр.)

НАТАЛКА ЖМУД (Вінниця)

Радянське як «своє» – «чуже» – «інше»: конструювання радянських ідентичностей

ВОЛОДИМИР ТАРАСОВ (Харків)

Візуальна риторика пізньорадянського модернізму: проєкт «Знаки комунікації» Анни та Ольги Пустоварових (1987-1988 рр.)

Платформа 2. Радянська соціалізація особистості: шляхи, інструменти, наслідки

ТЕТЯНА БОРЯК (Вільнюс, Литва)

«Не-правда» як складова радянського тоталітаризму і соціальної інженерії: симулякр реальності очима очевидців 1930-х рр.

ГАЛИНА СТАРОДУБЕЦЬ (Житомир)

Тоталітарні практики конструювання «нової радянської людини» в мультикультурному середовищі волинського села 1920-1930-х рр.

АНАТОЛІЙ ВОЙНАРОВСЬКИЙ (Вінниця)

Карально-репресивні практики сталінського тоталітаризму як інструмент формування Homo sovieticus

НАНІ ГОГОХІЯ (Полтава)

Політична мобілізація дітей до участі в масових кампаніях радянської влади напередодні та в період Голодомору

МАКСИМ КАРАДЖІЄВ (Умань)

Масові репресії в СРСР як метод формування суспільного страху та покори владі (за кримінальними справами по місту Умані)

СЕРГІЙ ГУЛА (Вінниця), ОЛЕКСАНДР ФЕДОРИШЕН (Вінниця)

«Меморіал Слави» у Вінниці як інструмент формування радянської ідентичності

ЮРІЙ ЗІНЬКО (Вінниця)

Пам'яткоохоронна політика СРСР у підтримці радянської ідентичності

ВІКТОРІЯ ВЕНГЕРСЬКА (Житомир)

Студентська «багатотиражка» як інструмент формування радянської ідентичності майбутніх педагогів

ОЛЕГ МЕЛЬНИЧУК (Вінниця)

Комітети незаможних селян – опора партії у формуванні радянської ідентичності в українському селі

ОЛЕКСАНДР ГЕРАСИМЕНКО

Формування радянської ідентичності: герої та вороги народу у періодиці (на прикладі сатирично-гумористичного журналу «Перець» у 1950-х роках)

ЛЮДМИЛА БАБІЙ

Матеріальний дефіцит у формуванні «радянської людини»

Платформа 3. Людина радянська як об'єкт і суб'єкт історії

РОМАН ПОДКУР (Київ)

Антропологія чекізму (за архівними документами)

КСЕНІЯ КУЗІНА (Київ)

Дослідження суб'єктивності: автобіографічні тексти співробітниць ВУЧК-ГПУ у 1920-ті рр.

В'ЯЧЕСЛАВ ЛІТИНСЬКИЙ (Вінниця)

Типологія виконавців Великого терору 1937-1938 рр. в радянській Україні

ОЛЬГА СКУС (Умань), ОЛЕНА ДЖАГУНОВА (Умань)

Радянське студентство Уманського педагогічного інституту в роки «Великого терору» XX ст.

ОКСАНА ГОДОВАНСЬКА (Львів)

Радянські педагоги «у справі виховання людини комуністичного суспільства»: на підставі архівних документів комуністичних осередків

ІВАН РОМАНЮК (Вінниця)

Освітньо-виховна робота учителя в умовах тиску радянської ідеології (1940-1960-ті рр.)

ТЕТЯНА КАРОЄВА (Вінниця)

Чи вся культура радянської епохи консервує радянську ідентичність?

НАТАЛІЯ КУШКА (Вінниця)

Ким були і ким відчували себе діячі культури в радянський час (на прикладі Леонтович-капели та композитора Р. Скалецького)

АНАСТАСІЯ ПЛІЩЕНКО (Київ)

Трансформація образу радянської жінки 1920-1930-х рр. у творчості художниці Оксани Павленко

ТЕТЯНА КУЗНЕЦЬ (Умань)

«Жіноче обличчя» радянського селянства: реалії повсякдення та узагальнений портрет на шпальтах районних газет

ВАЛЕНТИНА ГРЕБЕНЬОВА (Вінниця)

Дитяча радянська субкультура в умовах суспільних змін

ВІКТОР КОСАКІВСЬКИЙ (Вінниця)

Опірність подільської української родини наступу радянзації у 30-80-х рр. XX ст. (за матеріалами смт Чечельник Гайсинського району Вінницької області)

ТЕТЯНА ПАРХОМЧУК (Вінниця)

Нонконформізм – феномен мистецького спротиву: на прикладі життя і творчості Алли Горської та Тетяни Яблонської

СЕРГІЙ СЛОБОДЯНЮК (Житомир)

Національне vs радянське: український націонал-комунізм як опір радянській ідентичності

РУСЛАН ЗЕЛІНСЬКИЙ (Літин)

Сприйняття суспільно-політичних подій у свідомості провінційної радянської людини наприкінці радянської епохи

Платформа 4. Каталізатори подолання і консерванти радянської ідентичності

ОЛЕНА БОРЯК (Київ)

«Радянськість» у реаліях російсько-української війни: окупанти та окуповані (за усними свідченням и мешканців Чернігівщини та Київщини)

НАДІЯ ГОНЧАРЕНКО (Київ)

Збереження, переосмислення чи демонтаж? Радянська культурна спадщина в сучасній Україні

НАТАЛІЯ ШЛІХТА (Київ)

Виклики викладання радянознавчих курсів в умовах повномасштабної війни (досвід кафедри історії НаУКМА)

НАТАЛІЯ ВОРОНЧУК (Турбів), ГАЛИНА ЛЕЙЧЕНКО (Турбів)

Як старшокласникам пояснювати радянське як «чуже»